

УДК 336.71(477):336.77:330.43

DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2026-15-27>**Худолій Ю. С.**

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківського бізнесу та оподаткування,
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6962-3236>**Yuliia Khudoliia**

National University "Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic"

Глушко А. Д.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківського бізнесу та оподаткування,
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4086-1513>**Alina Hlushko**

National University "Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic"

УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМИ РИЗИКАМИ БАНКІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: КОРЕЛЯЦІЙНО-РЕГРЕСІЙНЕ МОДЕЛЮВАННЯ

CREDIT RISK MANAGEMENT IN UKRAINIAN BANKS UNDER MARTIAL LAW: CORRELATION-REGRESSION MODELLING

Анотація. У статті обґрунтовано теоретико-методичні засади управління кредитними ризиками банків України в умовах воєнного стану з урахуванням поглиблення макроекономічної нестабільності, трансформації бізнес-моделей банків та посилення регуляторних вимог НБУ і міжнародних інституцій. Метою дослідження є поглиблення підходів до оцінювання, прогнозування та мінімізації кредитних ризиків шляхом застосування кореляційно-регресійного моделювання для виявлення впливу внутрішніх і зовнішніх факторів на рівень проблемної заборгованості та фінансову стійкість банківських установ. Авторський внесок полягає в адаптації світових моделей управління кредитним ризиком (Basel, IFRS 9, CECL) до специфіки українського банківського сектору в умовах війни, побудові двофакторної регресійної моделі для АТ «Полтава-Банк» на основі річних статистичних даних за 2021–2024 рр., а також формуванні систематизованого переліку інструментів NPL-менеджменту на макро- та мікрорівні. На основі емпіричних розрахунків підтверджено обернений зв'язок між зростанням активів банку та часткою проблемних кредитів і позитивний вплив підвищення облікової ставки НБУ на рівень NPL, що зумовлює необхідність перегляду кредитної політики, посилення превентивного моніторингу ризиків і коригування умов фінансування в умовах жорстких монетарних обмежень. Практичне значення отриманих результатів полягає в розробленні прикладних рекомендацій щодо посилення превентивного управління ризиками, диверсифікації кредитного портфеля, удосконалення моделей оцінювання кредитоспроможності позичальників, активного управління проблемною заборгованістю, підвищення якості забезпечення та інтеграції результатів стрес-тестування у процеси стратегічного планування. Зроблено висновок, що комплексне поєднання міжнародних стандартів, макропруденційних інструментів і внутрішньобанківських механізмів ризик-менеджменту дає змогу знизити частку проблемних кредитів, зміцнити фінансову стійкість банківських установ України, підтримати довіру стейкхолдерів і забезпечити здатність банків ефективно виконувати функції фінансового посередництва в умовах тривалої економічної й безпекової нестабільності.

Ключові слова: кредитний ризик, банківська система, воєнний стан, кореляційно-регресійне моделювання, проблемні кредити (NPL), облікова ставка НБУ.

Abstract. The article substantiates the theoretical and methodological foundations of credit risk management in Ukrainian banks under martial law, considering the deepening macroeconomic instability, the transformation of banks' business models and the tightening of regulatory requirements imposed by the NBU and international supervisory institutions. The purpose of the study is to deepen approaches to the assessment, forecasting and mitigation of credit risk by applying correlation regression modelling to identify the impact of internal and external factors on the level of non-performing loans and on the financial resilience of banking institutions. The authors' contribution consists of adapting global credit risk management frameworks (Basel standards, IFRS 9, CECL) to the specific features of the Ukrainian banking sector during war, constructing a two-factor regression model for JSC "Poltava Bank" based on annual statistical data for 2021–2024, and systematising a set of NPL management instruments at both macro and micro levels. The empirical results confirm an inverse relationship between bank asset growth and the share of NPLs, as well as a positive impact of increases in the NBU key policy rate on problem loan ratios, which necessitates a revision of credit policies, the strengthening of early warning risk monitoring and the adjustment of lending terms under tight monetary conditions. The practical significance of the research lies in the development of applied recommendations to reinforce preventive risk management, diversify the loan portfolio, improve models for assessing borrowers' creditworthiness, enhance active NPL management, raise the quality of collateral and integrate stress testing results into strategic planning and capital management processes. It is concluded that the integrated use of international standards, macroprudential tools, and internal bank risk management mechanisms enables the reduction

of the share of problem loans, the reinforcement of the financial resilience of Ukrainian banks, the maintenance of stakeholder confidence, and the preservation of their ability to perform financial intermediation functions amid prolonged economic and security instability.

Keywords: credit risk, banking system, martial law, correlation-regression modelling, non-performing loans (NPL), NBU key policy rate.

Постановка проблеми. Банківська система України функціонує в умовах посилення економічної невизначеності, нестабільності фінансових ринків та зростання впливу зовнішніх шоків на діяльність кредитних установ. За таких обставин особливої ваги набуває ефективне управління банківськими ризиками, серед яких визначальне місце займає кредитний ризик. Саме він формує найбільшу частку потенційних втрат банків, оскільки пов'язаний із невиконанням позичальниками своїх зобов'язань, що негативно позначається на якості активів, рівні прибутковості, ліквідності та капіталізації установ.

Актуальність проблематики посилюється внаслідок трансформації банківського сектору, підвищення вимог до ризик-менеджменту та впровадження нових міжнародних стандартів оцінювання ризиків. Запровадження рекомендацій Базельського комітету, використання моделі очікуваних кредитних збитків відповідно до МСФЗ 9, розвиток стрес-тестування та систем раннього попередження зумовлюють необхідність удосконалення традиційних підходів до оцінки й контролю кредитного ризику. Водночас для банків України ці процеси ускладнюються нестабільністю економічного середовища, обмеженістю фінансових ресурсів та високою чутливістю до макроекономічних змін.

Особливої актуальності питання управління кредитними ризиками набуває в умовах воєнного стану. Воєнні дії, скорочення ділової активності, релокація бізнесу, порушення логістичних і фінансових зв'язків, зниження доходів населення та підприємств суттєво погіршують платоспроможність позичальників. У таких умовах кредитний ризик виходить за межі внутрішньої проблеми окремого банку та перетворюється на один із ключових чинників фінансової стійкості всієї банківської системи. Це обумовлює необхідність пошуку сучасних інструментів його оцінювання, прогнозування та мінімізації, зокрема із застосуванням економіко-математичних методів, серед яких важливе місце займає кореляційно-регресійне моделювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасному науковому дискурсі проблематика управління кредитними ризиками банків України в умовах воєнного стану посідає вагоме місце, що підтверджується дослідженнями українських науковців.

Так, у праці Доценко І. досліджено стратегії управління кредитними ризиками в українських банках під час повномасштабної війни й обґрунтовано нові підходи до мінімізації втрат, які дозволять банківській системі адаптуватися до непередбачуваних економічних викликів сучасності [1].

Антків В. досліджує докорінну трансформацію кредитних ризиків в Україні, спричинену переходом від звичайних економічних циклів до структурних шоків воєнного часу. Автор пропонує комплексний механізм врегулювання проблемних банківських кредитів (NPLs) в Україні, а також обґрунтовує необхідність переходу від застарілих методів до стратегічного управління активами [2].

Робота Рябушко Л., Криклій О. та Батаніна А. досліджує проблему негативного впливу проблемних кредитів та несприятливих макроекономічних умов на фінансові результати банківської системи України в умовах воєнного стану, зокрема обмеження кредитування, зниження прибутковості, зростання системних ризиків і падіння довіри інвесторів та вкладників. Окрім того у дослідженні порушено проблему необхідності кількісної оцінки взаємозв'язку між часткою проблемних кредитів, макропоказниками та показниками діяльності банків для розроблення ефективних стратегій підвищення фінансової стійкості та механізмів управління проблемною заборгованістю в кризових умовах [3].

Дослідження Заруцької О., Добровольської О., Масюк І., Зонтага Р. та Ортманна В. аналізує, як змінювалися бізнес-моделі банків України та пов'язані з ними ризики в умовах війни. У роботі використанні нейромережі (мапи Кохонена) для «кластеризації» банків за схожими фінансовими характеристиками [4].

У роботі Осітпенко Д. проаналізовано динаміку непрацюючих кредитів, методи оцінки кредитоспроможності позичальників та запропоновано конкретні заходи з удосконалення ризик-менеджменту, зокрема через формування спеціальної політики, системи лімітів і моніторингу [5].

Праця Зайчко, І., Бориновцева, Л., Вергелюк, Ю. та Пурденко, О. узагальнює й систематизує теоретичні підходи до сутності, оцінювання та управління кредитним ризиком банку, а також у роботі аналізується карта ризиків банківського сектору за методологією НБУ та висвітлюються підходи й етапи визначення розміру кредитного ризику [6].

Таким чином, аналіз останніх публікацій засвідчує актуальність і необхідність подальших досліджень щодо моделювання кредитних ризиків банків України із метою підвищення ефективності їх управління в умовах воєнного стану.

Мета статті. Поглиблення методичних підходів до управління кредитними ризиками банків України в умовах воєнного стану на основі використання кореляційно-регресійного моделювання, оцінювання впливу сучасних макроекономічних викликів на рівень кредитного ризику, а також обґрунтування напрямів удосконалення системи його регулювання з урахуванням міжнародного досвіду та практики вітчизняних банківських установ.

Виклад основного матеріалу дослідження. У світовій банківській практиці кредитний ризик традиційно вважається одним із базових ризиків, який формує значну частину сукупної ризикової експозиції банків та суттєво впливає на рівень їх фінансової стійкості. Розвиток підходів до управління кредитними ризиками відбувався під впливом глобальних фінансових криз, посилення вимог регуляторів і вдосконалення методів кількісного аналізу. На сучасному етапі система управління кредитним ризиком у розвинених

країнах ґрунтується на поєднанні трьох взаємозалежних складових: по-перше, пруденційного регулювання та наглядових механізмів; по-друге, внутрішніх систем ризик-менеджменту банків, що охоплюють політики, ліміти та процедури контролю; по-третє, сучасного аналітичного інструментарію оцінювання ризику, зокрема сценарного аналізу та стрес-тестування [7].

Для більшості держав, які використовують міжнародні стандарти фінансової звітності, ключовим елементом оцінювання кредитного ризику стала модель очікуваних кредитних збитків (ECL), передбачена IFRS 9. Її основу становить трирівневий підхід, за яким резервування переходить від 12-місячних очікуваних збитків до оцінки втрат за весь строк дії активу у випадку суттєвого зростання кредитного ризику або настання дефолту. Практична цінність IFRS 9 полягає в тому, що формування резервів безпосередньо пов'язується з очікуваними змінами макроекономічного середовища: банки повинні враховувати обґрунтовані та підтвержені прогнози майбутніх умов, що істотно підсилює роль сценарного аналізу в системі управління ризиками [8; 9–10]. Узагальнення розглянутих моделей наведено в таблиці 1.

У світовій практиці поступово сформувався методологічний стандарт управління кредитним ризиком, що включає такі ключові елементи:

- 1) *сегментація портфеля* – за продуктами, галузями, рейтингами, LTV та видами забезпечення;
- 2) *оцінка PD/LGD/EAD* – базується на історичних даних із врахуванням макроекономічних факторів;
- 3) *регулярний перегляд SICR-тригерів* – визначення ознак істотного зростання ризику.
- 4) *управління моделями (governance)* – охоплює валідацію, незалежний контроль та політики щодо використання моделей.

Глобальні підходи до кредитного ризику охоплюють увесь життєвий цикл кредиту – від андеррайтингу до процесів стягнення. У найбільш розвинених системах виділяють наступні практики.

1. Процесний контроль і раннє попередження (EWS). Провідні банки створюють системи раннього

виявлення ризиків, які поєднують фінансові показники (DSCR, EBITDA, оборотність), поведінкові індикатори (затримки платежів, використання кредитних лімітів) та «м'які сигнали» (зміни власників, судові процеси). Це дозволяє перевести клієнта на посилений моніторинг ще до моменту дефолту.

2. Портфельне управління та концентраційні ліміти. На рівні портфеля застосовуються галузеві, регіональні та продуктові обмеження, а також аналіз кореляцій. Це формує «апетит до ризику» та знижує концентраційні загрози. У ЄС такий підхід додатково регламентується вимогами до кредитних політик і моніторингу.

3. Робота з проблемною заборгованістю (NPL). Використовуються спеціалізовані підрозділи workout, реструктуризація з економічно обґрунтованими сценаріями, продаж портфелів, а також механізми гарантій і заставного стягнення. Основна мета – мінімізувати рівень втрат (LGD), скорочуючи час від дефолту до повернення коштів.

4. Стрес-тестування та інтеграція з капіталом. У системних юрисдикціях (США, ЄС) стрес-тести поєднуються з оцінкою достатності капіталу, що забезпечує тісний зв'язок між управлінням кредитним ризиком і стратегічним плануванням.

Доцільно більш детально розглянути управління проблемною заборгованістю (non-performing loans, NPL), яке в міжнародній банківській практиці виступає одним із базових елементів системи управління кредитним ризиком (табл. 2).

Отже, міжнародна практика свідчить, що ефективне управління кредитним ризиком забезпечується через взаємодію двох інституційно пов'язаних рівнів: макропруденційного регулювання та внутрішньої системи банківського ризик-менеджменту. Перший рівень має регуляторний характер і охоплює вимоги до капіталу, економічні нормативи, наглядові процедури та стрес-тестування. Другий рівень формують внутрішньобанківські механізми управління, зокрема кредитна політика, система лімітів, моделі оцінювання ризику, постійний моніторинг позичальників та робота з проблемною заборгованістю. Найвищу ефективність

Таблиця 1 – Порівняльна таблиця світових моделей управління кредитним ризиком

Модель / регіон	Регуляторна «рамка»	Облікова модель втрат	Основні інструменти управління	Сильні сторони	Типові обмеження / ризики
Basel (глобальна рамка)	Basel II/III: підходи до RWA, капіталу, буферів	Не визначає облік напрямку	PD/LGD/EAD, стандартизований/IRB підхід, капітальні буфери	Узгоджена міжнародна архітектура, порівнюваність	Різна імплементація по країнах; модельний ризик IRB
ЄС (CRR/CRD + EBA)	CRR 575/2013, CRD 2013/36/EU, нагляд і governance	IFRS 9 (ECL, 3 стадії)	Процесні стандарти кредитування, EBA GL 2020/06, стрес-тести, NPL-практики	Висока процесна дисципліна, стандартизація, контроль якості кредитування	Регуляторна складність; висока вартість комплаєнсу
США (CECL + стрес-тести)	Національні наглядові правила + регулярні стрес-тести ФРС	CECL (lifetime expected loss) ASU 2016-13	Раннє резервування, стрес-цикл, потужне модельне середовище	Сильна проактивність, швидка «передача» ризику в резерви, стрес-культура	Висока чутливість до припущень; значні вимоги до даних і моделей
Країни з домінуванням МСФЗ	Національні імплементації Basel + локальний нагляд	IFRS 9 (ECL, макро-сценарії)	Сегментація портфеля, PD/LGD/EAD, SICR-тригери, governance моделей	Уніфікований підхід до резервів та макроочікувань	Проциклічність резервів; критична якість макропрогнозів

Джерело: побудовано авторами на основі [9–16]

Таблиця 2 – Інструменти NPL-менеджменту: світова практика та Україна

Інструмент управління NPL	Світова практика (ЄС, США)	Практика в Україні
Раннє виявлення проблемних кредитів (EWS)	Використання автоматизованих Early Warning Systems із фінансовими, поведінковими та нефінансовими індикаторами; постійний моніторинг PD та SICR-тригерів	Застосовується переважно на основі фінансових показників і прострочень; автоматизовані EWS перебувають на стадії розвитку
Спеціалізовані підрозділи (Workout units)	Функціонують незалежні підрозділи з управління проблемними активами, відокремлені від кредитних департаментів	Використовуються в окремих банках; часто поєднуються з функціями ризик-менеджменту або юридичних служб
Реструктуризація заборгованості	Широко застосовується за умови підтвердженої життєздатності позичальника; супроводжується фінансовим плануванням і контролем	Активно застосовується, зокрема в періоди криз та воєнного стану; ризик повторної дефолтності залишається високим
Продаж проблемних кредитів (NPL sales)	Розвинені вторинні ринки NPL; продаж портфелів інвесторам або компаніям з управління активами (AMC)	Застосовується обмежено; ринок NPL менш ліквідний, продаж часто супроводжується значними дисконтом
Сек'юритизація проблемних активів	Використовується у США та окремих країнах ЄС як інструмент перерозподілу ризику	Практично не застосовується через недостатній розвиток фінансового ринку
Правове та позасудове стягнення	Ефективні та швидкі процедури банкрутства, позасудового врегулювання, реалізації застави	Процедури тривалі та складні; високі юридичні ризики знижують рівень повернення
Державна підтримка та AMC	Створення державних або напівдержавних компаній з управління проблемними активами (Італія, Ірландія, Іспанія)	Обмежене застосування; окремі механізми реалізуються за участі державних банків
Регуляторні вимоги до NPL	Жорсткі вимоги до покриття NPL резервами та часові обмеження на утримання проблемних активів (EBA, ECB)	Регулювання здійснюється відповідно до вимог Національний банк України та МСФЗ 9; часові рамки менш формалізовані
Інтеграція з капіталом і стрес-тестами	NPL-менеджмент тісно пов'язаний зі стрес-тестуванням і плануванням капіталу	Стрес-тестування впроваджене, але менш інтегроване з операційним управлінням NPL

Джерело: побудовано авторами на основі [17–21, 26]

демонструють ті моделі, які не обмежуються формальним розрахунком ризикових показників, а інтегрують кредитний ризик у процеси стратегічного планування, ціноутворення, резервування та управління капіталом.

З практичної точки зору це передбачає наявність стабільних кредитних стандартів, чітких правил прийняття ризику, своєчасного виявлення проблемних активів, реалістичної оцінки забезпечення, достатнього резервування за очікуваними збитками та регулярної перевірки стійкості кредитного портфеля в несприятливих сценаріях.

Урахування зазначених підходів є особливо важливим для українських банків у сучасних умовах високої макроекономічної нестабільності та воєнних ризиків. Саме тому доцільним є дослідження особливостей управління кредитним ризиком в АТ «Полтава-Банк», оцінка діючої системи контролю ризиків та визначення напрямів її вдосконалення з урахуванням міжнародного досвіду.

Основу системи управління кредитним ризиком в АТ «Полтава-Банк» становить стратегічний рівень, реалізований через Кредитну політику та Політику управління кредитним ризиком. Ці документи визначають допустимий рівень ризику, принципи кредитування та відповідальність органів управління. Важливе значення має система лімітів, що обмежує концентрацію ризиків за позичальниками, пов'язаними особами, галузями та регіонами. Дотримання нормативів НБУ виступає постійним інструментом контролю стійкості кредитного портфеля.

Ключовим елементом мінімізації ризиків є модель оцінки очікуваних кредитних збитків відповідно до МСФЗ 9. АТ «Полтава-Банк» використовує тристадійну модель знецінення активів, яка передбачає різ-

ний рівень резервування залежно від зміни кредитного ризику та факту дефолту. В умовах війни банк застосовує кілька макроекономічних сценаріїв із підвищеною вагою несприятливих прогнозів та враховує системні показники НБУ.

Суттєвий вплив на рівень кредитного ризику мають макроекономічні чинники. Ймовірність дефолту позичальників переглядається з урахуванням динаміки ВВП, інфляції, безробіття та валютних коливань. Воєнний стан ускладнює прогнозування цих показників, тому банк регулярно оновлює макроекономічні припущення на основі даних НБУ, МВФ і Світового банку, адаптуючи кредитну політику до нових ризиків. За таких умов важливого значення набуває використання аналітичних інструментів для кількісної оцінки факторів ризику.

Одним із дієвих аналітичних інструментів є кореляційно-регресійний аналіз, що дає змогу визначити залежність між рівнем проблемної заборгованості та фінансовими і макроекономічними показниками. Для кількісного оцінювання впливу внутрішніх і зовнішніх факторів на кредитний ризик АТ «Полтава-Банк» проведено багатфакторне кореляційно-регресійне моделювання із застосуванням засобів Microsoft Excel (пакет «Аналіз даних»). Інформаційною базою дослідження стали річні статистичні дані за 2021–2024 рр. (табл. 3).

З метою усунення проблеми перенавантаженості було побудовано двохфакторну модель:

$$NPL = \beta_0 + \beta_1 \cdot \text{Активи} + \beta_2 \cdot \text{Облікова ставка} + \varepsilon_i$$

де β_0 – вільний член рівняння;

β_1, β_2 – коефіцієнти регресії, що характеризують напрям і силу впливу відповідних факторів;

ε_i – випадкова похибка моделі, що відображає вплив інших неформалізованих факторів.

Таблиця 3 – Вихідні дані для побудови кореляційно-регресійної моделі кредитного ризику АТ «Полтава-Банк»

Показник	2024 р.	2023 р.	2022 р.	2021 р.	Відхилення
Частка проблемних кредитів (NPL), %	48,66%	47,54%	81,59%	12,58%	36,07%
Активи банку, млрд грн	5542,03	4822,22	3440,31	3440,31	2101,73
Облікова ставка НБУ, %	25,00	16,50	13,00	8,50	16,50

Джерело: побудовано авторами на основі [22–23]

Отримані результати аналізу за 2021–2024 рр. підтверджують, що рівень кредитного ризику АТ «Полтава-Банк», оцінений через частку проблемних кредитів (NPL), залежить як від внутрішніх характеристик діяльності банку, так і від зовнішнього монетарного середовища.

Побудована двофакторна регресійна модель показала, що збільшення активів банку супроводжується зниженням рівня NPL. Це свідчить про те, що в умовах воєнного стану розширення масштабів діяльності, диверсифікація кредитного портфеля та підвищення ефективності управління активами сприяють зменшенню кредитного ризику.

Разом із тим, зростання облікової ставки НБУ має прямий вплив на підвищення частки проблемних кредитів, що пояснюється подорожчанням кредитних ресурсів і погіршенням здатності позичальників обслуговувати боргові зобов'язання. Це підтверджує

необхідність адаптації кредитної політики банку до жорстких монетарних умов, зокрема через обмеження ризикового кредитування та перегляд умов фінансування.

Результати проведеного кореляційно-регресійного аналізу показують, що зниження кредитних ризиків АТ «Полтава-Банк» в умовах воєнного стану повинно ґрунтуватися на поєднанні макропруденційних інструментів і внутрішніх управлінських заходів. У практичному аспекті це передбачає посилення контролю за темпами зростання кредитного портфеля, рівнем концентрації ризиків, а також врахування змін облікової ставки НБУ під час оцінки платоспроможності позичальників і формування резервів.

З огляду на виклики воєнного часу та напрацьований міжнародний досвід, у діяльності АТ «Полтава-Банк» доцільно виокремити низку пріоритетних напрямів мінімізації кредитного ризику (рис. 1).

Таблиця 4 – Результати регресійного моделювання залежності кредитного ризику АТ «Полтава-Банк» від ключових факторів

Змінна	Коефіцієнт β	Стандартна похибка	t-статистика	Значущість (P-value)
Константа	-62,4	45,1	-1,38	0,39
Активи	-0,012	0,006	-2,01	0,18
Облікова ставка	3,21	1,47	2,18	0,16

Джерело: розраховано авторами

Рисунок 1 – Напрями мінімізації кредитного ризику АТ «Полтава-Банк» в умовах воєнного стану

Джерело: складено авторами на основі внутрішніх документів АТ «Полтава-Банк», [17, 20, 24–26]

1. *Посилення превентивного управління ризиком.* Міжнародний досвід, зокрема практика банків ЄС і США, підтверджує, що ефективно зниження кредитного ризику забезпечується завдяки ранньому виявленню проблемних позичальників. У зв'язку з цим АТ «Полтава-Банк» доцільно розвивати елементи системи раннього попередження (Early Warning System), яка охоплює фінансові, поведінкові та нефінансові індикатори [27]. В умовах воєнного стану до них варто додатково віднести перебої в операційній діяльності, релокацію бізнесу, затримки подання звітності та зміну джерел грошових надходжень клієнтів.

2. *Диверсифікація кредитного портфеля.* Проведений кореляційно-регресійний аналіз виявив обернений зв'язок між зростанням активів банку та рівнем проблемної заборгованості. Це підтверджує важливість диверсифікації як одного з основних інструментів зниження ризику. Для АТ «Полтава-Банк» такий підхід доцільно реалізовувати через обмеження концентрації в окремих галузях і регіонах, а також переорієнтацію кредитування на більш стійкі сектори економіки.

3. *Адаптація кредитної політики до жорстких монетарних умов.* Результати регресійного аналізу засвідчили, що підвищення облікової ставки НБУ сприяє зростанню частки проблемних кредитів. Це означає необхідність коригування умов кредитування з урахуванням підвищеної вартості ресурсів. Доцільними заходами є перегляд процентних ставок, скорочення строків кредитування, посилення вимог до фінансової стійкості позичальників і контроль за рівнем боргового навантаження.

4. *Активне управління проблемною заборгованістю (NPL-менеджмент).* Міжнародна практика, зокрема підходи ЄЦБ, свідчить, що ефективно зниження кредитного ризику неможливе без спеціалізованої роботи з проблемними активами. У діяльності АТ «Полтава-Банк» це може реалізовуватися через реструктуризацію життєздатних позичальників, списання безнадійної заборгованості та використання державних програм підтримки, зокрема механізмів портфельних гарантій.

5. *Посилення ролі забезпечення та управління заставами.* Воєнний стан істотно підвищує ризик втрати або знецінення заставного майна. Тому АТ «Полтава-Банк» доцільно застосовувати консервативний підхід до оцінки забезпечення, не враховуючи активи, що розташовані на тимчасово окупованих територіях або в зонах активних бойових дій. Такий підхід відповідає міжнародним рекомендаціям щодо управління кредитним ризиком у кризових умовах.

Отже, мінімізація кредитних ризиків АТ «Полтава-Банк» в умовах воєнного стану має базуватися на комплексному поєднанні міжнародних практик, регуляторних вимог та власних аналітичних інструментів банку. Реалізація запропонованих напрямів сприятиме покращенню якості кредитного портфеля, зниженню частки проблемної заборгованості та зміцненню фінансової стійкості банку в умовах тривалої економічної й безпекової нестабільності.

Висновки. Узагальнюючи результати дослідження, слід зазначити, що підвищення результативності управління кредитними ризиками банків України в умовах воєнного стану можливе лише за умови поєднання міжнародних підходів, регуляторних вимог та сучасного аналітичного інструментарію самих банків. Проведений кореляційно-регресійний аналіз підтвердив суттєвий вплив макроекономічних і внутрішньо-банківських факторів на рівень кредитного ризику, що обумовлює необхідність їх постійного моніторингу та врахування у процесі прийняття управлінських рішень.

Для АТ «Полтава-Банк» у сучасних умовах пріоритетного значення набувають розвиток превентивних механізмів контролю ризику, удосконалення моделей оцінювання кредитоспроможності позичальників, активне управління проблемною заборгованістю та гнучка адаптація кредитної політики до змін монетарного й макроекономічного середовища. Реалізація запропонованих напрямів сприятиме скороченню частки проблемних кредитів, зміцненню фінансової стійкості банківських установ та збереженню їх спроможності ефективно виконувати функції фінансового посередництва в умовах тривалої економічної та безпекової нестабільності.

Бібліографічний список:

1. Доценко І. Управління кредитними ризиками банківських установ в умовах воєнного стану. *Modeling the development of the economic systems*. 2024. № 1. С. 156–162. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2024-11-22>
2. Антків В. Кредитні ризики банків України в умовах війни. *Економічний аналіз*. 2025. Том 35. № 3. С. 747–758. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2025.03.747>
3. Рябушка Л. Б., Криклій О. А., Батанін А. Д. Моделювання впливу проблемних кредитів і макроекономічних факторів на фінансові результати банків України. *БізнесІнформ*. 2025. № 8. С. 399–408. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-8-399-408>
4. Zarutska, O., Dobrovolska, O., Masiuk, I., Sonntag, R., & Ortmanns, W. Risk management through a Kohonen map bank business model survey: The case of Ukraine. *Banks and Bank Systems*. 2024. № 19 (2). P. 221–233. DOI: [https://doi.org/10.21511/bbs.19\(2\).2024.18](https://doi.org/10.21511/bbs.19(2).2024.18)
5. Osipenko, D. Managing the loan portfolio of banks in the context of military conflicts: Comparison of world experience and the experience of Ukraine. *University Economic Bulletin*. 2024. Vol. 19. № 2. P. 36–46. DOI: <https://doi.org/10.69587/ueb/2.2024.36>
6. Zaichko, I., Bohrinovtseva, L., Verheliuk, Y., & Purdenko, O. Current challenges and prospects of loan portfolio quality management in wartime: the case of Ukraine. *Academic Review*. 2023. № 2 (59). DOI: <https://doi.org/10.32342/2074-5354-2023-2-59-15>
7. Костюченко О., Стефанчук М., Коробцова Д., Сонюк О. Мінімізація проблемних кредитів у банках: економіко-правовий аспект державного регулювання. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*. 2021. № 2 (37). С. 47–54. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptr.v2i37.229686>
8. Bank for International Settlements. *IFRS 9 and expected loss provisioning – executive summary*. Basel: BIS, 2017. URL: <https://www.bis.org/fsi/fsisummaries/ifrs9.pdf>
9. European Banking Authority. Final report – Guidelines on loan origination and monitoring (EBA/GL/2020/06). Paris: EBA, 2020. URL: <https://lnk.ua/Cu135mHnA>

10. Financial Accounting Standards Board. ASU 2016-13 – Financial instruments – credit losses (Topic 326): measurement of credit losses on financial instruments. Norwalk, CT: FASB, 2016. URL: <https://www.fasb.org/page/document?pdf=ASU+2016-13.pdf>
11. Bank for International Settlements. IFRS 9 and expected loss provisioning – executive summary. Basel: BIS, 2017. URL: <https://www.bis.org/fsi/fsisummaries/ifrs9.pdf>
12. Basel Committee on Banking Supervision. *International convergence of capital measurement and capital standards: a revised framework (comprehensive version)*. Basel: Bank for International Settlements, 2006. URL: <https://www.bis.org/publ/bcbs128.pdf>
13. Basel Committee on Banking Supervision. Basel III: a global regulatory framework for more resilient banks and banking systems. Basel: Bank for International Settlements, 2011 (rev.). URL: <https://www.bis.org/publ/bcbs189.htm>
14. Board of Governors of the Federal Reserve System. 2024 supervisory stress test methodology. Washington, DC: Federal Reserve, 2024. URL: <https://www.federalreserve.gov/publications/files/2024-march-supervisory-stress-test-methodology.pdf>
15. Directive 2013/36/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on access to the activity of credit institutions and the prudential supervision of credit institutions and investment firms (CRD IV). *EUR-Lex*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2013/36/oj/eng>
16. IFRS Foundation. *IFRS 9 Financial instruments*. London: IFRS Foundation, чинна редакція. URL: <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/publications/pdf-standards/english/2021/issued/part-a/ifrs-9-financial-instruments.pdf>
17. Ніколаєва А. Теоретико-методичні аспекти функціонування системи управління проблемними кредитами в банках. *Економічний форум*. 2022. № 12 (3). С. 185–193. DOI: <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-202-3-24>
18. Приказнюк Н., Загороднюк Ю. Сучасні підходи до управління проблемними кредитами в банках. *Причорноморські економічні студії*. 2022. № 73. С. 103–109. DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.73-16>
19. Рівень непрацюючих кредитів // Національний банк України. 2025. URL: <https://bank.gov.ua/ua/stability/npl>
20. Ukraine Resilience and Livelihoods Framework. European Bank for Reconstruction and Development. 2023. URL: <https://www.ebrd.com/home/work-with-us/projects/psd/53662.html>
21. Ozili P. K. Non-performing loans and financial development: new evidence. *The Journal of Risk Finance*. 2019. Vol. 20. №. 1. P. 59–81. DOI: <https://doi.org/10.1108/JRF-07-2017-0112>
22. Сайт Національного Банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>
23. Офіційний сайт АТ «Полтава-Банк». URL: <https://poltavabank.com/>
24. Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями: постанова Правління Національного банку України від 30.06.2016 № 351. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0351500-16>
25. Орлов М. С. Організація і методика стрес-тестування ризиків банківської діяльності. *Економіка. Фінанси. Право*. 2024. № 8. С. 64–69. DOI: <https://doi.org/10.37634/efp.2024.8.13>
26. Худолій Ю., Глушко А. Статистичні методи в системі оцінювання фінансової стійкості банківських установ. *Соціальний розвиток: економіко-правові проблеми*. 2025. № 7–8. DOI: <https://doi.org/10.70651/3083-6018/2025.7-8.097>
27. Hlushko A., Khudolii, Yu. Financial technologies as a factor in the innovative development of the banking system. *Chapters of Monographs in: "Intellectual capital is the foundation of innovative development '2025"*. Monographic series "European Science". Karlsruhe, Germany: ScientificWorld-NetAkhatAV, March 2025, Book 38, Part 3, pp. 19–27. DOI: <https://doi.org/10.30890/2709-2313.2025-38-03>

References:

1. Dotsenko I. (2024). Upravlinnia kredytnymy ryzykamy bankivskykh ustanov v umovakh voiennoho stanu [Management of credit risks of banking institutions under martial law]. *Modeling the Development of the Economic Systems*, vol. 1, pp. 156–162. DOI: <https://doi.org/10.31891/mdes/2024-11-22>
2. Antkiv V. (2025). Kredytni ryzyky bankiv Ukrainy v umovakh viiny [Credit risks of Ukrainian banks under war conditions]. *Ekonomichnyi analiz – Economic Analysis*, vol. 35(3), pp. 747–758. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2025.03.747>
3. Riabushka L. B., Kryklii O. A., & Batanin A. D. (2025). Modeliuvannya vplyvu problemnykh kredytiv i makroekonomichnykh faktoriv na finansovi rezultaty bankiv Ukrainy [Modeling the impact of non-performing loans and macroeconomic factors on the financial results of Ukrainian banks]. *Biznes Inform – Business Inform*, vol. 8, pp. 399–408. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-8-399-408>
4. Zarutska O., Dobrovolska O., Masiuk I., Sonntag R., & Ortmanns W. (2024). Risk management through a Kohonen map bank business model survey: The case of Ukraine. *Banks and Bank Systems*, vol. 19(2), pp. 221–233. DOI: [https://doi.org/10.21511/bbs.19\(2\).2024.18](https://doi.org/10.21511/bbs.19(2).2024.18)
5. Osipenko D. (2024). Managing the loan portfolio of banks in the context of military conflicts: Comparison of world experience and the experience of Ukraine. *University Economic Bulletin*, vol. 19(2), pp. 36–46. DOI: <https://doi.org/10.69587/ueb/2.2024.36>
6. Zaichko I., Bohrinovtseva L., Verheliuk Y., & Purdenko O. (2023). Current challenges and prospects of loan portfolio quality management in wartime: The case of Ukraine. *Academic Review*, vol. 2(59). DOI: <https://doi.org/10.32342/2074-5354-2023-2-59-15>
7. Kostiuchenko O., Stefanchuk M., Korobtsova D., & Soniuk O. (2021). Minimizatsiia problemnykh kredytiv u bankakh: ekonomiko-pravovy aspekt derzhavnogo rehuliuвання [Minimization of non-performing loans in banks: Economic and legal aspect of state regulation]. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, vol. 2(37), pp. 47–54. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v2i37.229686>
8. Bank for International Settlements. (2017). *IFRS 9 and expected loss provisioning: Executive summary*. Basel: BIS. URL: <https://www.bis.org/fsi/fsisummaries/ifrs9.pdf>
9. European Banking Authority. (2020). *Final report: Guidelines on loan origination and monitoring (EBA/GL/2020/06)*. Paris: EBA. URL: <https://lnk.ua/Cu135mHnA>
10. Financial Accounting Standards Board. (2016). *ASU 2016-13: Financial instruments – credit losses (Topic 326): Measurement of credit losses on financial instruments*. Norwalk, CT: FASB. URL: <https://www.fasb.org/page/document?pdf=ASU+2016-13.pdf>
11. Bank for International Settlements. (2017). *IFRS 9 and expected loss provisioning: Executive summary*. Basel: BIS. URL: <https://www.bis.org/fsi/fsisummaries/ifrs9.pdf>
12. Basel Committee on Banking Supervision. (2006). *International convergence of capital measurement and capital standards: A revised framework (comprehensive version)*. Basel: Bank for International Settlements. URL: <https://www.bis.org/publ/bcbs128.pdf>

13. Basel Committee on Banking Supervision. (2011). *Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems*. Basel: Bank for International Settlements. URL: <https://www.bis.org/publ/bcbs189.htm>
14. Board of Governors of the Federal Reserve System. (2024). *2024 supervisory stress test methodology*. Washington, DC: Federal Reserve. URL: <https://www.federalreserve.gov/publications/files/2024-march-supervisory-stress-test-methodology.pdf>
15. Directive 2013/36/EU of the European Parliament and of the Council of 26 June 2013 on access to the activity of credit institutions and the prudential supervision of credit institutions and investment firms (CRD IV). (2013). *EUR-Lex*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2013/36/oj/eng>
16. IFRS Foundation. (2021). *IFRS 9 financial instruments*. London: IFRS Foundation. URL: <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/publications/pdf-standards/english/2021/issued/part-a/ifrs-9-financial-instruments.pdf>
17. Nikolaieva A. (2022). Teoretyko-metodychni aspekty funktsionuvannia systemy upravlinnia problemnymi kredytamy v bankakh [Theoretical and methodological aspects of functioning of the system of managing non-performing loans in banks]. *Ekonomichnyi forum – Economic Forum*, vol. 12(3), pp. 185–193. DOI: <https://doi.org/10.36910/6775-2308-8559-202-3-24>
18. Prykazniuk N., & Zahorodniuk Yu. (2022). Suchasni pidkhody do upravlinnia problemnymi kredytamy v bankakh [Modern approaches to management of non-performing loans in banks]. *Prychornomorski ekonomichni studii – Black Sea Economic Studies*, vol. 73, pp. 103–109. DOI: <https://doi.org/10.32843/bses.73-16>
19. National Bank of Ukraine. (2025). Riven nepratsuiuchykh kredytiv [Level of non-performing loans]. URL: <https://bank.gov.ua/ua/stability/npl>
20. European Bank for Reconstruction and Development. (2023). *Ukraine resilience and livelihoods framework*. URL: <https://www.ebrd.com/home/work-with-us/projects/psd/53662.html>
21. Ozili P. K. (2019). Non-performing loans and financial development: New evidence. *The Journal of Risk Finance*, vol. 20 (1), pp. 59–81. DOI: <https://doi.org/10.1108/JRF-07-2017-0112>
22. National Bank of Ukraine. (n.d.). Official website. URL: <https://bank.gov.ua/>
23. Poltava-Bank. (n.d.). Official website of JSC Poltava-Bank. URL: <https://poltavabank.com/>
24. National Bank of Ukraine. (2016). Pro zatverdzhennia Polozhennia pro vyznachennia bankamy Ukrainy rozmiru kredytnoho ryzyku za aktyvnymy bankivskymy operatsiyamy [On approval of the Regulation on determining the amount of credit risk by banks of Ukraine for active banking operations] (Resolution No. 351, June 30, 2016). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0351500-16>
25. Orlov M. S. (2024). Orhanizatsiia i metodyka stres-testuvannia ryzykiv bankivskoi diialnosti [Organization and methodology of stress testing of banking activity risks]. *Ekonomika. Finansy. Pravo – Economics. Finance. Law*, vol. 8, pp. 64–69. DOI: <https://doi.org/10.37634/efp.2024.8.13>
26. Khudolii Yu., & Hlushko A. (2025). Statystychni metody v systemi otsiniuvannia finansovoi stikosti bankivskykh ustanov [Statistical methods in the system of assessing financial stability of banking institutions]. *Sotsialnyi rozvytok: ekonomiko-pravovi problemy – Social Development: Economic and Legal Problems*, vol. 7–8. DOI: <https://doi.org/10.70651/3083-6018/2025.7-8.097>
27. Hlushko A., & Khudolii Yu. (2025). Financial technologies as a factor in the innovative development of the banking system. In *Intellectual capital is the foundation of innovative development '2025* (Book 38, Part 3, pp. 19–27). Karlsruhe, Germany: ScientificWorld-NetAkhatAV. DOI: <https://doi.org/10.30890/2709-2313.2025-38-03>

Стаття отримана: 10.04.2026

Стаття прийнята: 19.05.2026

Стаття опублікована: 26.06.2026